

Maahanmuuttajien uraohjaus

monikulttuurinen ohjaus digitalisaation ajassa

Kuvittele tilanne, että olet maassa, jonka kieltä ja kirjaimia et osaa ja sinun pitäisi löytää töitä. Kuka voisi auttaa sinut läpi sen symboliviidakon ja kuka ymmärtäisi sinua? Kielen lisäksi maan tavat ja kulttuuri ovat uusia ja outoja. Et tiedä, miten pitäisi tervehtiä tai puhutella toista.

Edellä oleva tilanne voi olla tuttu Suomeen tulleelle maahanmuuttajalle. Suomeen tulee maahanmuuttajia hyvin erilaisista lähtökohdista. Joku voi osata suomen kieltä jo Suomeen muuttaessa, kun taas toinen ei osaa lukea ja kirjoittaa millään kielellä. Monikulttuurinen ohjaus on ammatillinen auttamissuhde, jossa ohjaajalla ja ohjattavalla on eri kulttuuritausta. Ohjatakseen ohjaajan tehtävänä on pyrkiä ymmärtämään ohjattavaa ja tähän työhön hän tarvitsee erilaisia työvälineitä, sillä pelkän kielimuurin ylittäminen ei aina riitä, vaan tarvitaan lisäksi monenlaista muuta tietoa.

Yhteisen ymmärryksen rakentuminen ohjaajan ja ohjattavan välillä helpottuu, kun ohjaajalla on tietoa erilaisista kulttuuritaustoista ja lähestymistapa ohjaukseen on kielitietoinen. Kielitietoinen ohjaaja osaa mukauttaa oman puhettaan toiselle ymmärrettäväksi ja käyttää tarvittaessa tulkkia, kuvia ja piirtämistä apunaan. Monikulttuurisen ohjaajan ymmärrystä ohjattavan elämästä lisää perehtyminen maahanmuuttoon liittyvään lainsäädäntöön, maahanmuuttajien palvelujärjestelmään ja maahanmuuttoprosessiin.

Maahanmuuttajien uraohjauksessa tavoitteena on päästä työelämään niin kuin muissakin uraohjauksissa. Maahanmuuttajalle suomalaisen työelämän pelisäännöt voivat poiketa oman kotimaan työelämästä suurestikin. Suomessa työturvallisuus on muun muassa keskiössä. Maahanmuuttajalla voi olla vaikea ymmärtää, miksei hän voi saman tien työllistyä rakennustyömaalle, kun samaa työtä on tehty kotimaassa. Ohjaajan tehtävänä on perehdyttää ohjattavaa suomalaisen työelämän vaatimuksiin.

Maahanmuuttajien keskuudessa on valtaväestöön suhteutettuna enemmän aikuisia luku- ja kirjoitustaidottomia. Heikko luku- ja kirjoitustaito tai sen puute tuo oman haasteensa ohjausprosessiin sekä työ- ja koulupaikan hakuun sekä asettaa henkilöt haavoittuaiseen asemaan. Usein nämä henkilöt joutuvat helpommin hyväksikäytön kohteeksi sekä ihmiskaupan uhreiksi. Ohjaustyössä tuntosarvet tulisikin olla herkällä asiakkaiden kokemuksille. [Ihmiskauppa-sivustolta](#) löytyy ohjeet ihmiskaupan uhrin tunnistamiseen ja kohtaamiseen.

Suomi on maana digitalisoitunut. Asioita hoitaakseen tulee osata käyttää tietokonetta, puhelinta sekä erilaisia tietoteknisiä sovelluksia. Maahanmuuttajalla digitaidot voivat olla hyvinkin heikot, mikä voi tarkoittaa henkilön osittaista tai kokonaan syrjäytymistä yhteiskunnasta. Maahanmuuttajien digitaalisten taitojen selvittämisellä ja ohjaamalla esimerkiksi digikurssille, voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja lisätä näin hänen toimijuutta yhteiskunnassa.

Maahanmuuttajauraohjaajan osaaminen:

1. Kielitietoinen ohjaus
2. Kulttuuriosaaminen
3. Maahanmuuttajiin liittyvän toimintaympäristön osaaminen
4. Ohjaajan yksilöosaaminen ja hyvinvoinnin tukeminen (työnohjaus)

Linkkejä monikulttuuriseen ohjaukseen:

- [Monikulttuurisen ohjauksen työkalupakki \(jamk.fi\)](#)
- [Maahanmuuttajataustaisten nuorten ohjaamopalvelut Helsingissä](#)
- [Ihmiskauppa.fi](#)

Monikulttuurinen ohjaus on monella tapaa rinnalla kulkemista. Mitä suuremmat tuen tarpeet ohjattavalla on, sitä enemmän tarvitaan ihmistä, joka kulkee vierellä auttaen ja opastaen. Ohjauksessa oppii niin ohjaaja kuin ohjattava.

Esimerkkejä ohjausprosesseista:

Koulutetut maahanmuuttajat

1. Onko ohjattavalla halua ja kiinnostusta jatkaa alalla, johon on kouluttautunut ennen Suomeen tuloa?
2. Ammatillisen identiteetin vahvistaminen ohjauksessa
3. Ohjattavan oman osaamisen esille tuominen, ns. ammattislangin täsmäsanoittaminen
4. Ammatillisen toimintakulttuurin tuntemus ja perustiedot työmarkkinatilanteesta
5. Opintojen rinnastaminen Opetushallituksen kautta
6. Työnhaku- ja digitaidot haltuun
7. Konkreettisen työnhaun tukeminen
8. Ohjaus suomen kielen ryhmään vahvistamaan alan sanastoa
9. Vertaisryhmän käyttö?
10. Työkokeilu omaa koulutusta ja osaamista vastaavaan työtehtävään, harjoittelun aikainen tuki, ammatillinen kielitaito kehittyy parhaiten työyhteisöissä ja työtoiminnoissa
11. Yritysten työpaikkaohjaajien monikulttuurinen ja kielitietoinen valmentaminen
12. Mentoreiden hyödyntäminen
13. Lisäkouluttautuminen, mikä voi tarkoittaa myös ammatillisia opintoja omalta alalta, jolloin kielitaito kehittyy

Maahanmuuttajat, joilla koulutus on vähäinen ennen Suomeen tuloa

1. Luku- ja kirjoitustaidon alkukartoitus
2. Digitaitojen alkukartoitus
3. Kiinnostusten kohteiden ja osaamisen kartoittaminen
4. Konkreettisen työnhaun ja kouluun haun tukeminen: Visuaalisen CV:n tekeminen yhdessä, esim. Wordin valmiit pohjat, Canva
5. Työ- ja kouluhakemusten tekeminen ja lähettäminen yhdessä ohjattavan kanssa hänen sähköpostista
6. Harjoittelu- ja koulutodistusten läpikäynti ja ohjeistus, mitä näytetään työnantajalle
7. Tarvittaessa työkokeiluun työpaikalle, jossa olisi mahdollisuus palkkatyöhön työkokeilun jälkeen
8. Suomen kielen ryhmässä kiinnostavan alan tai työpaikan sanastoharjoitukset
9. Selkokieliset korttikoulutukset